

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/152/2018
Identifikačné číslo spisu:	1115200417
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:1115200417.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a sudcov JUDr. Jany Haluškovcej a JUDr. Martiny Valentovej, v spore žalobcu C. Š., trvalým pobytom v Q., B. X, zastúpeného BAJO LEGAL, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Landererova 8, IČO: 36 860 581, proti žalovanej Slovenskej republike - Generálna prokuratúra SR, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 23C/4/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8Co/348/2016 zo dňa 23. januára 2018 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej priznáva voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 21. marca 2016, č. k. 23C/4/2015-113 zamietol žalobu (I. výrok); ktorou sa žalobca domáhal náhrady škody v sume 1.920,- eur a nemajetkovej ujmy v sume 3.333,- eur, spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,25 % ročne odo dňa 07.05.2014 do zaplatenia a žalovanému náhradu trov konania nepriznal (II. výrok). Z dôvodov rozsudku vyplýva, že žalobca si nárok uplatnil podľa zákona č. 514/2003 Z. z. tvrdiac, že škodu utrpel v dôsledku uznesenia o vznesení obvinenia Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava II, ČVS:ORP-365/1-OVK-B2-2010 zo dňa 28.04.2010, nakoľko v konečnom dôsledku bol spod obžaloby právoplatne oslobodený.

1.2. Ustálený skutkový stav vecí súd prvej inštancie po právnej stránke odôvodnil podľa § 3 ods. 1, 2, § 4 ods. 1, 2, 3, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, 2, § 9 ods. 1, § 17 ods. 1, 3, § 18 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Pri riešení otázky, ktorý subjekt je nositeľom povinnosti oprávnenia konať v danej veci za štát, ako subjekt zodpovednostného vzťahu, dospel, vychádzajúc z judikatúry Najvyššieho súdu SR (rozsudok zo 14. októbra 2015 sp. zn. 8Cdo/289/2014, uverejnený aj v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR) k záveru, že je ním Generálna prokuratúra SR. V zmysle citovanej judikatúry je totiž od 1. januára 2013 Generálna prokuratúra Slovenskej republiky orgánom konajúcim za štát aj v trestnom konaní, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením obžalovaného, prokurátor zamietol sťažnosť proti uzneseniu

vyšetrovateľa Policajného zboru alebo povereného príslušníka Policajného zboru a podal v trestnej veci obžalobu príslušnému súdu, orgánom konajúcim v mene štátu vo veci náhrady škody podľa § 4 ods. 1 písm. f/ zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení zákona č. 412/2012 Z. z., pričom v prejednáwanej veci žalobca uplatnený nárok odvodzuje od uznesenia o vznesení obvinenia Okresného riaditeľstva policajného zboru v Bratislava II ČVS:ORP-365/1-OVK-B2-2010 zo dňa 28. apríla 2010, ako aj od nesprávneho postupu prokurátora spočívajúceho v tom, že podal obžalobu. Nestotožnil sa v tejto súvislosti s argumentáciou generálnej prokuratúry, že ak súd obžalobu prokurátora prijme, má za štát konať ministerstvo spravodlivosti. V prípade ministerstva vnútra a generálnej prokuratúry ako orgánov konajúcich za štát, sú v zákone špecifikované podmienky, za ktorých v súvislosti s postupom orgánov činných v trestnom konaní je dané ich konanie za štát. Ministerstvo vnútra je týmto orgánom len za predpokladu, že 1. prokurátor nezamietol sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa Policajného zboru alebo povereného príslušníka Policajného zboru a nepodal v trestnej veci obžalobu príslušnému súdu alebo vyšetrovateľ Policajného zboru alebo 2. poverený príslušník Policajného zboru nekonal na základe záväzného pokynu prokurátora. Ak tieto podmienky nie sú kumulatívne splnené, je orgánom konajúcim za štát generálna prokuratúra. Vo vzťahu k ministerstvu spravodlivosti ako orgánu konajúcemu za štát už žiadna špecifická podmienka upravená nie je. Rozhodne sa v právnej úprave nenachádza podmienka prijatia obžaloby súdom, ako kritérium, preto, aby v tomto prípade konalo za štát ministerstvo spravodlivosti. Ak by zákonodarca mal v úmysle takýmto spôsobom rozdeliť kompetenciu orgánov konajúcich za štát, teda fázovalo s ohľadom na postup orgánov činných v trestnom konaní (teda aj súdu), musel by to výslovne uviesť v znení zákona, čo sa však nestalo.

1.3. Zdôraznil, že predpokladom vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je existencia nezákonného rozhodnutia, existencia škody a príčinná súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím, za splnenia podmienky využitia riadnych opravných prostriedkov a zrušenia nezákonného rozhodnutia. Judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyslovila a je konštantná v otázke, že ak došlo rozhodnutím súdu k oslobodeniu spod obžaloby a k takémuto rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu, rozhodnutie o oslobodení spod obžaloby má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 30. novembra 2009, sp. zn. 4Cdo/183/2009). Rozhodujúcim kritériom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je totiž neskorší výsledok trestného stíhania. Poukázal však na to, že v danej veci neboli splnené predpoklady pre vyhovie podanej žalobe z dôvodu, že žalobca voči uzneseniu o vznesení obvinenia nepodal sťažnosť. V tejto súvislosti zdôraznil, že zákonodarca v ustanovení vety druhej § 6 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z. z. len všeobecne definoval prípady výnimky zo splnenia povinnosti podania riadneho opravného prostriedku proti nezákonnému rozhodnutiu v prípadoch hodných osobitného zreteľa. To, čo treba chápať pod pojmom: „prípady hodné osobitného zreteľa“ ponechal v každej konkrétnej veci na posúdenie orgánu, ktorý rozhoduje o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Vo všeobecnosti však možno ustáliť, že by sa malo jednať o prípady, keď nepodanie riadneho opravného prostriedku bolo spôsobené skutkovým alebo právnym stavom, ktorý vylučoval alebo znemožňoval jeho podanie. Malo by sa jednať o okolnosti na strane účastníka (napr. náhla nevyhnutná hospitalizácia v zdravotníckom zariadení, obmedzenie alebo strata procesnej spôsobilosti a pod.) alebo na strane orgánu, ktorý nezákonné rozhodnutie vydal (nesprávne poučenie o možnosti podania opravného prostriedku, diskriminácia a podobne). Z vykonaného dokazovania pritom nezistil existenciu takých okolností, ktoré by bolo možné vyhodnotiť ako prípad hodný osobitného zreteľa. Žalobca bol v uznesení o vznesení obvinenia riadne a správne poučený o možnosti podať opravný prostriedok, uznesenie mu bolo riadne doručené a jeho argumentáciu, že nemal vedomosť ako postupovať v takom prípade, keďže ešte nebol trestne stíhaný, nepovažoval za dôvodnú a skutočnosť ním uvádzané za prípad hodný osobitného zreteľa, nakoľko o lehote na podanie opravného prostriedku voči uzneseniu o vznesení obvinenia bol riadne poučený v uznesení o vznesení obvinenia, ktoré mu bolo riadne doručené, pričom z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že by sa orgány činné v trestnom konaní správali k žalobcovi diskriminačne, čo navyše žalobca ani nenamietal.

1.4. Nebolo preukázané ani to, že by žalobcovi znemožnil podať opravný prostriedok voči uzneseniu o vznesení obvinenia jeho zdravotný stav. Vykonaným dokazovaním mal tiež preukázané, že ani spoluobvinený žalobcu L. D. sťažnosť voči uzneseniu o vznesení obvinenia nepodal, a teda nie je možné

skonštatovať, že by vyžadovanie splnenia tejto podmienky zo strany žalobcu bolo prílišným formalizmom, čo by sa dalo skonštatovať jedine v tom prípade, ak by L. D. ako spoluobvinený podal sťažnosť a táto by bola zamietnutá. V danom prípade však uvedená situácia nenastala a z toho dôvodu nie je možné požiadavku na vyčerpaní riadneho opravného prostriedku považovať za formalizmus, a už vôbec nie za porušenie práva na spravodlivý proces a práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci.

1.5. Za nedôvodnú považoval obranu žalobcu, že prokurátor tým, že odvolanie proti oslobodzujúcemu rozsudku zobral späť, sám uznal správnosť výroku prvostupňového súdu, čím sám uznal, že pri podaní obžaloby sa dopustil nesprávneho úradného postupu alebo nezákonného rozhodnutia, ako i jeho argumentáciu, že zmysel ust. § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v pozícii obvineného naplnil, keďže v prípravnom trestnom konaní sa obvineniu bránil, keď spochybňoval zákonnosť trestného stíhania a dôvodnosť podanej obžaloby. Samotná obrana obvineného spočívala v tvrdení, že sa skutku, ktorý je mu kladený za vinu, nedopustil, v žiadnom prípade nemôže nahrádzať podanie riadneho opravného prostriedku voči rozhodnutiu. Napokon konštatoval, že i argumentácia žalobcu, že podanie sťažnosti voči vzneseniu obvinenia v súdnej veci nepredstavuje efektívny prostriedok nápravy, keďže sám prokurátor sa s obvinením vyšetrovateľa stotožnil a podal na neho obžalobu, je bez právneho významu a nedôvodná, a to vzhľadom na zásady trestného konania. Na základe uvedeného, keď žalobca nepodal proti uzneseniu o vznesení obvinenia zo dňa 28. apríla 2010 riadny opravný prostriedok a nešlo ani o prípad hodný osobitného zreteľa v zmysle § 6 ods. 2 citovaného zákona, dospel k záveru, že právo na náhradu škody spôsobenej týmto rozhodnutím žalobcovi nemožno priznať.

1.6. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. a v spore úspešnej žalovanej ich náhradu nepriznal, nakoľko náhradu trov konania neuplatnila.

2.1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 23. januára 2018 č. k. 8Co/348/2016-160 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvý výrok) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu (druhý výrok).

2.2. Odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou žalobcu v odvolaní, podľa ktorej v danom prípade nepodanie sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia nebránilo priznaniu uplatneného nároku, nakoľko sťažnosť nepredstavuje v tomto prípade efektívny prostriedok nápravy, pričom navyš, v priebehu konania v predmetnej trestnej veci sa proti oprávnenosti vedenia trestného stíhania proti jeho osobe bránil vo vyjadrení zo dňa 10.06.2011, a podaním odporu proti trestnému rozkazu, a preto bol účel § 6 ods. 2 Zákona naplnený. V prvom rade považoval odvolací súd za dôležité poukázať na skutočnosť, že v preskúmvanej veci sa žalobca domáhal náhrady škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia, ktoré sa v dôsledku jeho oslobodenia spod obžaloby považuje za zrušené. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť je pre rozhodnutie v danom spore z hľadiska splnenia predpokladu využitia opravného prostriedku v zmysle § 6 ods. 2 Zákona určujúce iba to, či žalobca podal sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia proti jeho osobe, nie však už to, či podal aj odpor proti trestnému rozkazu, prípadne, či v písomnom vyjadrení zo dňa 10.06.2011, na ktoré opakovane poukazuje, vyjadril nesúhlas s vedením trestného stíhania proti jeho osobe. Splnenie predpokladu využitia opravného prostriedku je totiž možné skúmať iba vo vzťahu k rozhodnutiu, ktorým mala poškodenému (žalobcovi) vzniknúť škoda.

2.3. Odvolací súd v tejto súvislosti nepovažuje za opodstatnenú ani argumentáciu žalobcu, ktorá vychádza z toho, že podaním odporu proti trestnému rozkazu a zaslaním vyjadrenia zo dňa 10.06.2011, došlo k naplneniu účelu sledovaného ustanovením § 6 ods. 2 Zákona. Takýto výklad citovaného ustanovenia by totiž bol v zjavnom rozpore s jeho textom, a hoci (v zmysle rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR) nie je vylúčený ani výklad právnej normy v rozpore s jej doslovným znením, za aktuálneho právneho stavu nemožno nájsť žiaden akceptovateľný dôvod pre takú interpretáciu ani aplikáciu citovaného ustanovenia, ktorá by vo výsledku nezodpovedala jej výslovnému zneniu; a výklad predmetného ustanovenia prezentovaný žalobcom, podľa ktorého v prípade náhrady škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia proti poškodenému, ktorý bol napokon spod obžaloby oslobodený, pre naplnenie predpokladu využitia opravného prostriedku v zmysle § 6 ods. 2 Zákona postačuje, ak počas trestného konania písomne vysloví nesúhlas s vedením trestného stíhania voči jeho osobe a podá odpor proti trestnému rozkazu, podľa názoru odvolacieho súdu treba z uvedených dôvodov odmietnuť ako neprijateľný.

2.4. Odvolací súd sa nestotožnil ani s argumentáciou žalobcu, ktorý vychádzajúc argumentačne (prakticky výlučne) z nálezu Ústavného súdu ČR vo veci Pl. ÚS 35/09 označil rozhodnutie súdu prvej inštancie za nesprávne, vychádzajúce z nesprávneho právneho posúdenia veci. V prvom rade je nevyhnutné v tejto súvislosti so zreteľom na ust. Článku 2 ods. 2 CSP; podľa ktorého každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; poukázať na skutočnosť, že Ústavný súd Českej republiky nemožno považovať za súd, ktorého rozhodnutiami by bol všeobecný súd v Slovenskej republike viazaný, prípadne ktoré by bol povinný v súlade s citovaným ustanovením Civilného sporového poriadku rešpektovať; a jeho rozhodnutie tak vzhľadom na príbuznosť, či totožnosť, právnej úpravy v Českej republike a na Slovensku, môže mať význam iba ako (významný) prostriedok na podporu opodstatnenosti prednesenej argumentácie. Z uvedeného hľadiska odvolací súd zvážil všetky argumenty, ktoré viedli Ústavný súd ČR k vysloveniu jeho záverov v náleze vo veci Pl. ÚS 35/09; ktoré prevzal i žalobca a založil na nich svoju argumentáciu v spore na súde prvej inštancie a podané odvolanie; avšak s jeho ťažiskovými závermi sa nestotožnil.

2.5. Nie je sporné, že ust. § 6 ods. 2 Zákona definuje využitie opravného prostriedku ako predpoklad pre úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody, ak poškodený uplatňuje náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, ktoré bolo neskôr zmenené alebo zrušené pre nezákonnosť. Pokiaľ potom v zmysle ustálenej judikatúry treba za takéto rozhodnutie považovať i uznesenie o vznesení obvinenia v prípade, ak bol obžalovaný v celom rozsahu spod obžaloby oslobodený, nemožno nájsť žiadny rozumný, akceptovateľný, či inak udržateľný dôvod, pre ktorý by nebolo potrebné vyžadovať splnenie predpokladu spočívajúceho vo využití opravného prostriedku i v tomto prípade, keď so zreteľom na citovanú judikatúru, z ktorej vychádza i odvolací súd, a ktorá v skutočnosti umožnila žalobcovi nárok na náhradu škody vôbec uplatniť, sú prípady výslovného zrušenia nezákonného rozhodnutia a fikcia jeho zrušenia v prípade oslobodenia spod obžaloby postavené na roveň; a preto by iný výklad mal za následok neoprávnené zvýhodnenie postavenia poškodeného, ktorého nárok je odvodzovaný od fikcie zrušenia sporného rozhodnutia, oproti postaveniu poškodeného, ktorému bola škoda spôsobená rozhodnutím zrušeným výslovne výrokom nadriadeného orgánu, teda má oporu priamo v texte zákona. Ťažiskové závery Ústavného súdu ČR; prevzaté žalobcom; podľa ktorých je ustanovenie upravujúce podmienku využitia opravného prostriedku potrebné interpretovať tak, že obvinenému zásadne patrí nárok na náhradu škody aj keď nepodal sťažnosť proti uzneseniu o začatí trestného stíhania, okrem prípadu, ak by v konkrétnom prípade boli dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady škody, sú v zásade postavené na myšlienke, že takýto výklad je nevyhnutné prijať vzhľadom na neefektívnosť sťažnosti proti uzneseniu o začatí trestného stíhania, ako i s poukazom na potrebu zamedziť prílišnému formalizmu pri interpretácii právnej normy, rešpektovať zásady materiálneho právneho štátu, a dôsledne zabezpečiť odškodnenie ujmy vzniknutej v dôsledku začatia trestného stíhania, ktoré už samé osebe predstavuje pre obvineného psychickú a mnohokrát i finančnú záťaž. Odvolací súd však vyvodenie takýchto záverov nepovažuje pre účely naplnenia zásad materiálneho právneho štátu v preskúmvanej veci za nevyhnutné, a tak ani za prípustné. Možno síce vo všeobecnosti súhlasiť s konštatovaním Ústavného súdu ČR, že všeobecný súd nie je vždy viazaný doslovným znením zákona, môže a musí sa od neho odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, alebo niektorý z princípov, ktoré majú svoj základ v Ústave, pričom povinnosť súdu nachádzať právo neznamena iba vyhľadávať priame a výslovné pokyny v texte zákona, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnom prípade právom aj vtedy, ak ide o interpretáciu abstraktných noriem a ústavných zásad, tiež so zreteľom na účel a zmysel právnej normy, v ktorom sú vždy prítomné aj princípy uznávané demokratickými právnymi poriadkami, avšak ustanovenie § 6 ods. 2 Zákona umožňuje jeho účel a zmysel dôsledne rešpektovať aj na základe jeho výslovného znenia, a to i pri zachovaní všetkých relevantných ústavných princípov, vrátane princípu rovnosti a spravodlivosti. Obdobne s názorom Ústavného súdu ČR možno konštatovať, že podmienka využitia opravného prostriedku v zmysle ust. § 6 ods. 2 Zákona, už iba prevzatá zo zákona č. 58/1969 Zb., o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu, vychádza zo zásady všeobecnej prevencie, vylučujúcej zodpovednosť štátu za škodu v prípade, ak poškodený nevyužil dostupné právne prostriedky na odvrátenie hrozacej škody. Nakoľko je pri zohľadnení účelu a zmyslu predmetného ustanovenia potrebné vziať do úvahy i historické súvislosti jeho vzniku, treba poukázať na to, že pri koncipovaní predmetnej podmienky počas tvorby zákona č. 58/1969 Zb. sa hľadalo optimálne premietnutie zásady všeobecnej prevencie (§ 415 Občianskeho zákonníka), pričom zákonodarca dospel

k záveru, že nakoľko právny poriadok dáva účastníkom (poškodeným) k dispozícii riadne opravné prostriedky, ktorými môžu čeliť nezákonnosti, možno od nich opodstatnene požadovať, aby tieto prostriedky použili za účelom predĺženia nezákonnému stavu a vzniku škody. Napokon bolo ako spravodlivé zvolené také riešenie, že nárok poškodeného je podmienený vyčerpaním opravných prostriedkov len zásadne, keď v prípadoch hodných osobitného zreteľa sa poškodený môže domáhať náhrady škody aj keď opravné prostriedky nevyužil. V súvislosti s dôvodmi osobitného zreteľa pritom (dobová) literatúra zdôrazňuje, že nad rámec príkladov uvádzaných v dôvodovej správe k ust. § 3 zák. č. 58/1969 Zb., je potrebné medzi tieto dôvody zaradiť aj subjektívne okolnosti na strane poškodeného, ako napr., že sa poškodený spoliehal na zákonnosť rozhodnutia, alebo že mu v podaní opravného prostriedku zabránila zlá majetková alebo osobná situácia, a pod., pričom pri posudzovaní existencie takýchto dôvodov nemožno uplatňovať veľmi prísne meradlo, lebo tu stojí proti sebe chyba poškodeného, spočívajúca v nevyužití inštančného postupu a omnoho závažnejšia chyba štátneho orgánu spočívajúca v spôsobení škody nezákonným rozhodnutím. Medzi opravné prostriedky, ktoré treba využiť, literatúra zaraďuje, okrem iného, aj sťažnosť podľa Trestného poriadku (porovnaj: Akademik Štefan Luby, DrSc., Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím alebo úradným postupom, Obzor, Bratislava 1971).

2.6. Pokiaľ ide o otázku sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia ako efektívneho opravného prostriedku, ktorej Ústavný súd ČR vo svojom výklade venuje osobitnú pozornosť, a v podstatnej časti na nej založil svoje závery, a to aj s poukazom na rozhodovaciu prax ESLP vo vzťahu k vyčerpaniu opravných prostriedkov, odvolací súd je toho názoru, že sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia nemožno v právnom poriadku Slovenskej republiky bez ďalšieho (ako takú) považovať za celkom neefektívny prostriedok nápravy, ktorý má z hľadiska ust. § 6 ods. 2 Zákona prakticky zanedbateľnú relevanciu (a preto nie je dôvod trvať na jej využití). Vychádzajúc z koncepcie daného inštitútu v Trestnom poriadku (§ 189) totiž uznesenie o vznesení obvinenia možno vydať iba vtedy, ak je na podklade trestného oznámenia alebo zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba (§ 206 ods. 1 Trestného poriadku), pričom sťažnosťou možno okrem formálnych väd (zrejmy rozpor výroku s odôvodnením) namietať i nesprávnosť výroku o vznesení obvinenia a porušenie ustanovení o konaní, ktoré uzneseniu predchádzalo, ak toto porušenie mohlo spôsobiť nesprávnosť niektorého výroku uznesenia a možno uviesť aj nové skutočnosti a dôkazy. Na základe podanej sťažnosti môže nadriadený orgán po preskúmaní správnosti výrokov napadnutého uznesenia a konania predchádzajúceho jeho vydaniu, aj zrušiť napadnuté uznesenie a uložiť orgánu, proti ktorého rozhodnutiu sťažnosť smeruje, aby vo veci znovu konal a rozhodol, viazaný právnym názorom a pokynmi nadriadeného orgánu. Preto je podľa názoru odvolacieho súdu sťažnosť v tomto prípade účinným prostriedkom na dosiahnutie nápravy nezákonnosti vydaného rozhodnutia i prostriedkom na predchádzanie vzniku škody. Napokon, záver o neefektívnosti daného opravného prostriedku, a teda záveru, že jeho využitie vlastne nemá žiaden praktický význam, dostatočne nemôže odôvodniť ani to, že lehota na jeho podanie je iba 3 dni. Takýmto výkladom by bola popretá opodstatnenosť samotnej existencie tohto opravného prostriedku proti uzneseniu o vznesení obvinenia, hoci Trestný poriadok ho v tomto prípade pripúšťa naďalej. Napokon, neefektívnosť sťažnosti ako opravného prostriedku nemožno vyvodiť ani s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu, odkazovanú i v rozhodnutí Ústavného súdu ČR, ktorá predmetnú otázku skúma z celkom odlišných hľadísk a jej právne závery sú preto pre posúdenie preskúmvanej veci neaplikovateľné. Vo vzťahu k posúdeniu splnenia podmienky využitia opravného prostriedku v zmysle ust. § 6 ods. 2 Zákona z hľadiska efektivity opravného prostriedku, ktorý bolo možné využiť, napokon odvolací súd poukazuje aj na to, že posúdenie efektívnosti opravných prostriedkov v jednotlivých typoch konaní a druhoch rozhodnutí, ktorými bola spôsobená škoda, nemožno robiť závislým na (vopred neznámom, resp. neistom) názore konajúceho súdu, a to za stavu, keď jednotlivé osobitné predpisy upravujúce konanie, v ktorom bolo nezákonné rozhodnutie vydané, nepochybne riadny opravný prostriedok za efektívny prostriedok nápravy považujú (inak by jeho existencia nemala žiadne opodstatnenie). Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že ustanovenie § 6 ods. 2 Zákona nemožno vykladať tak, že v prípade náhrady škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia poškodenému, ktorý bol napokon spod obžaloby oslobodený, treba predpokladať pre priznanie náhrady škody považovať za splnené aj keď poškodený nepodal sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, a iba ak sú tu okolnosti hodné osobitného zreteľa, túto náhradu nie

je možné priznať; naopak, je potrebné ho interpretovať (a aplikovať) tak, že využitie opravného prostriedku je podmienkou priznania náhrady škody, okrem prípadu, ak tu existujú (boli preukázané) okolnosti hodné osobitného zreteľa, pre ktoré je na mieste od splnenia tejto podmienky upustiť. Práve v tomto smere a v tejto oblasti posúdenia sa potom podľa názoru odvolacieho súdu uplatňujú princípy materiálneho právneho štátu, princípy spravodlivosti, ako i zásada proporcionality, akcentované i v rozhodnutí Ústavného súdu ČR.

2.7. V súvislosti s uvedenými závermi považuje odvolací súd za potrebné poukázať i na to, že všeobecný súd v spore rozhoduje vždy na základe individuálnych okolností prejednávanej veci (ustálených vykonaným dokazovaním), a preto sa odvolaciemu súdu javí ako neprijateľné (a nebezpečné) vytvoriť interpretáciou normy v rozpore s jej výslovným znením univerzálne pravidlo (zásadu) týkajúce sa iba určitej skupiny prípadov, bez ohľadu na konkrétne individuálne skutkové okolnosti prípadu, na základe kritérií týkajúcich sa nielen tejto skupiny, avšak potenciálne aj inej skupiny adresátov danej normy; čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť k úplnému odmietnutiu kodifikovaného textu danej právnej normy; a tomu podľa názoru odvolacieho súdu treba zamedziť, ak pri rešpektovaní ústavných princípov možno cieľ dosiahnuť aj na základe textu zákona. Odvolací súd sa vo všeobecnosti stotožňuje so záverom Ústavného súdu Českej republiky, podľa ktorého je v prípade práva na náhradu škody ako ústavne zaručeného práva nevyhnutné zohľadniť aj zásadu proporcionality. I z pohľadu vyváženia chránených práv a záujmov však možno vychádzať iba z individuálnych a konkrétnych okolností prípadu a ako neprijateľný je potrebné odmietnuť záver, že podmienku využitia opravného prostriedku v zmysle ust. § 6 ods. 2 veta prvá Zákona, tak ako je v citovanom ustanovení definovaná, jednoducho netreba rešpektovať pre rozpor s ústavnými zásadami bez ohľadu na konkrétne okolnosti veci. V opačnom prípade by de facto išlo o spochybnenie súladu predmetného ustanovenia s Ústavou; a v tomto smere odvolací súd na iniciovanie konania podľa čl. 125 Ústavy Slovenskej republiky nevidí dôvod. Odvolací súd mal, pri posudzovaní správnosti interpretácie ustanovenia § 6 ods. 2 Zákona, z ktorej vychádzal súd prvej inštancie, v neposlednom rade na zreteli i požiadavku na rešpektovaní materiálneho poňatia právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Uvedené ústavné princípy však v tomto prípade nachádzajú svoj odraz priamo v texte zákona (ust. § 6 ods. 2 veta druhá Zákona), umožňujúceho súdu nevyžadovať splnenie podmienky využitia opravného prostriedku v prípadoch osobitného zreteľa. Citované ustanovenie poskytuje súdu dostatočne široký priestor na vydanie takého rozhodnutia, ktoré na jednej strane plne zohľadňuje účel a zmysel podmienky podľa § 6 ods. 2 veta prvá Zákona, no rovnako zabezpečuje aj súlad rozhodnutia o podanej žalobe s princípmi spravodlivosti; vždy však na základe konkrétnych okolností prejednávanej veci.

2.8. Na základe uvedeného odvolací súd uzatvára, že i v prípade náhrady škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia poškodenému, ktorý bol neskôr spod obžaloby oslobodený, je zásadne podmienkou úspešného uplatnenia práva na náhradu škody využitie opravného prostriedku poškodeným, s tým, že vzhľadom na špecifické individuálne okolnosti prípadu (okolnosti hodné osobitného zreteľa) môže súd dospieť k záveru, že napriek nevyužitiu opravného prostriedku je na mieste priznať poškodenému náhradu vzniknutej škody, pretože s prihliadnutím na zmysel a účel ustanovenia § 6 ods. 2 veta prvá Zákona, a ďalšie špecifické okolnosti veci nemožno od poškodeného využitie opravného prostriedku spravodlivo požadovať. Za tohto stavu, keď podľa názoru odvolacieho súdu; zhodného so súdom prvej inštancie; bolo i v preskúmanej veci pre úspešné uplatnenie práva na náhradu škody nevyhnutné, aby žalobca využil riadny opravný prostriedok proti uzneseniu o vznesení obvinenia voči jeho osobe, a žalobca riadny opravný prostriedok nepodal, zostávalo posúdiť už len to, či v danom prípade nie sú dané okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré by umožňovali od splnenia tohto predpokladu upustiť. V tomto smere sa odvolací súd, vychádzajúc zo skutočností vyplývajúcich z obsahu spisu, stotožnil so záverom prvoinštančného súdu, že okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré by umožňovali od splnenia tohto predpokladu upustiť, v spore neboli preukázané (a nevyšli najavo ani inak). Tvrdenie žalobcu, že o možnosti podania sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia nevedel a zistil to až po uplynutí lehoty na jej podanie, za takúto okolnosť považovať nemožno, pričom navyše táto nezodpovedá obsahu trestného spisu, z ktorého vyplýva, že o možnosti podania opravného prostriedku, bol riadne poučený. Rovnako za okolnosť hodnú osobitného zreteľa v zmysle ust. § 6 ods. 2 veta druhá Zákona nemožno

považovať ani neskúsenosť (dosiaľ netrestaného) žalobcu v oblasti trestného konania. Principiálne (zásadne) totiž nemožno pripustiť, aby skutočnosť, že žalobca nevenoval dostatočnú (zrejme takmer žiadnu) pozornosť obsahu uznesenia o vznesení obvinenia, ktoré mu bolo riadne doručené prostredníctvom Slovenskej pošty dňa 06.05.2010, po tom, ako bol dňa 06.10.2009 (teda 7 mesiacov pred vznesením obvinenia) ako podozrivý zo spáchania predmetného trestného činu zadržaný a prepustený, ospravedlnila v danom prípade nepodanie opravného prostriedku, keď tvrdil, že trestný čin nespáchal a trestné stíhanie je tak proti nemu vedené nedôvodne, a v takomto prípade je prirodzené pre každú osobu, že sa bude proti obvineniu brániť, hoci prípadne len spôsobom zodpovedajúcim absencii právnického vzdelania a skúsenosti s trestným stíhaním.

2.9. Napokon, pokiaľ žalobca v odvolaní poukazuje na to, že nikdy predtým nebol trestne stíhaný, čo stresovú situáciu u neho umocnilo, keďže bol po prvý raz obvinený v trestnej veci, pričom už samotná skutočnosť, že osoba je trestne stíhaná, má sama osebe vplyv na psychiku človeka, odvolací súd uvádza, že uvedená argumentácia je z hľadiska posúdenia správnosti napadnutého rozsudku bez právneho významu, keď tvrdené následky trestného stíhania majú relevanciu vo vzťahu k vzniku samotného nároku, nie však z hľadiska splnenia predpokladov pre vyhovie podanej žalobe vyplývajúcich z ust. § 6 ods. 2 veta prvá Zákona. Obsah odvolania žalobcu teda nie je spôsobilý spochybniť správnosť záverov napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích dôvodov v ňom uvedených, keď ani v odvolacom konaní neboli zistené také rozhodujúce skutočnosti alebo dôkazy, ani také nesprávne právne posúdenie veci, ktoré by malo za následok nesprávnosť záverov, na ktorých súd prvej inštancie založil svoje zamietajúce rozhodnutie.

3.1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, v ktorom žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.2. Pripustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, argumentujúc tým, že „rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená“.

3.3. V dovolaní vzhľadom na vyvodzovanú pripustnosť z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vymedzil otázku ako doposiaľ dovolacím súdom neriešenú, či „predstavuje nepodanie sťažnosti žalobcom voči uzneseniu o vznesení obvinenia v prípade, ak trestné stíhanie voči jeho osobe aj napriek podaniu obžaloby skončilo oslobodzujúcim rozsudkom (resp. zastavením trestného stíhania) prekážku priznania nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 514/2003 Z. z. zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, a to pre nepodanie sťažnosti voči uzneseniu o vznesení obvinenia (t. j. sťažnosti proti rozhodnutiu, ktoré sa až neskôr ukázalo ako nezákonné).“ Dovolateľ mal za to, že odvolací súd na celú problematiku, v ktorej spočíva vymedzená právna otázka nahliadal striktnie formálne, bez prihliadnutia na materiálne aspekty problematiky, účel dotknutého ustanovenia, účel zákona o zodpovednosti štátu za škodu ako aj materiálnu (a nie iba formálnu) ochranu práv žalobcu garantovaných Ústavou SR. Svoju argumentáciu podporil poukazom na Nález Ústavného súdu Českej republiky PL. ÚS 35/09, tvrdiac, že pri porovnaní predmetného nálezu a rozsudku odvolacieho súdu je zjavné, že kým ústavný súd vychádzal z princípu materiálnej ochrany poškodeného subjektu a zaoberal sa aj celkovým účelom a významom právnej úpravy, odvolací súd naopak vychádzal z formalistického výkladu dotknutého ustanovenia, čím materiálnu ochranu práv žalobcovi úplne odoprel. Považoval za nevyhnutné, aby zodpovednosť štátu bola vyvodená judikatúrou na základe systematického logického - extenzívneho výkladu zákona, nakoľko bolo by v rozpore so systematickým výkladom zákona, ak by sme prijali domnienku, že zákonodarcu niektoré prípady zodpovednosti štátu za škodu nepredvídal, dospelo sa k nim až na základe extenzívneho výkladu ustanovenia zákona, avšak ostatné súvisiace ustanovenia by boli opäť vykladané iba formalisticky bez prihliadnutia na zásady materiálneho štátu, v ktorých má táto špecifická zodpovednosť štátu za škody svoje limity. V závere svojho dovolania uviedol, že ustanovenie § 6 ods. 2 zákona o zodpovednosti štátu za škodu nemožno aplikovať striktnie formálne na tento prípad okrem iného z toho dôvodu, že sťažnosť podľa Trestného poriadku nepredstavuje efektívny opravný prostriedok, a teda táto nemôže naplniť účel sledovaný predmetným ustanovením.

4.1. Žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za vecne a právne správne, nespočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci.

4.2. Vzhľadom na vyššie uvedené žiadala, aby dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) avšak nie je dôvodné.

6. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

7. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, pričom argumentoval, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádzalo z nesprávneho vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, a to konkrétne či „predstavuje nepodanie sťažnosti žalobcom voči uzneseniu o vznesení obvinenia v prípade, ak trestné stíhanie voči jeho osobe aj napriek podaniu obžaloby skončilo oslobodzujúcim rozsudkom (resp. zastavením trestného stíhania) prekážku priznania nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 514/2003 Z. z. zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, a to pre nepodanie sťažnosti voči uzneseniu o vznesení obvinenia (t. j. sťažnosti proti rozhodnutiu, ktoré sa až neskôr ukázalo ako nezákonné).

8. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky (resp. právnych otázok) spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či podané dovolanie je dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v predmetných právnych otázkach).

9. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

10. Ustanovenie § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu“) upravuje podmienky pri splnení ktorých je možno uplatniť nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Právo podľa odseku 1 možno priznať iba vtedy, ak poškodený podal proti nezákonnému rozhodnutiu riadny opravný prostriedok podľa osobitných predpisov. Splnenie tejto podmienky sa nevyžaduje, ak ide o prípady hodné osobitného zreteľa.

11. Zákonodarca v tomto ustanovení podmienil priznanie náhrady škody poškodenému voči štátu *expressis verbis* splnením povinnosti zo strany poškodeného spočívajúcej vo využití riadnych opravných prostriedkov proti nezákonnému rozhodnutiu. Ide o určitý druh prevenčnej povinnosti kladenej zákonom č. 514/2003 Z. z. na poškodeného vychádzajúci zo zásady „právo patrí bdelým, pozorným, ostražitým, bedlivým“ - „nech si každý chráni svoje práva“ („vigilantibus iura scripta sunt“) ovládajúcej súkromné právo. Jej zmyslom je, aby poškodený vlastným aktívnym konaním zabránil vzniku škody alebo aspoň

zredukoval jej rozsah tým, že nezákonné rozhodnutie bude na podklade jeho opravného prostriedku podrobené prieskumu zákonnosti a prípadne zrušené príslušným orgánom v čo najskoršom možnom štádiu konania. V tomto smere pritom nie je rozhodujúce, či takýto opravný prostriedok aj bude úspešný, dôležité je len to, že poškodený využil možnosti dané mu procesnými predpismi na uplatňovanie a presadzovanie svojich práv. Keďže zákon v tomto smere nepripúšťa žiadne výnimky, uvedené platí aj pre nezákonné rozhodnutia vydané v trestnom konaní, a to aj vo fáze prípravného konania. Splnenie tejto povinnosti poškodený nemôže prenášať a napokon už podaním sťažnosti proti vznesenému obvineniu od počiatku deklaruje svoju nevinu a nezákonnosť rozhodnutia. Opačný výklad by v podstate znamenal, absolútnu pasivitu poškodeného, ktorý napriek tomu, že mal zákonnú možnosť ovplyvniť rozsah škody, túto nevyužil a preniesol ju na iný subjekt s odlišnými úlohami a záujmami v konaní. Súčasne by to viedlo k obchádzaniu základného procesného inštitútu, ktorým riadne opravné prostriedky sú a ktoré sú zákonom priamo určené k náprave nezákonností, ktorých sa poškodený podľa zákona č. 514/2003 Z. z. dovoľáva a z ktorých svoj nárok na náhradu škody odvodzuje.

12. Výkladom pojmu „prípadoch hodných osobitného zreteľa“ podľa vyššie citovaného ustanovenia sa najvyšší súd už zaoberal vo svojom uznesení z 29. apríla 2010 sp. zn. 5Cdo/171/2009 a uviedol nasledovné: „Potrebné je uviesť aj to, že zákonodarca v ustanovení vety druhej § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov len všeobecne definoval prípady výnimky zo splnenia povinnosti podania riadneho opravného prostriedku proti nezákonnému rozhodnutiu v prípadoch hodných osobitného zreteľa. To, čo treba chápať pod pojmom: „prípady hodné osobitného zreteľa“ ponechal v každej konkrétnej veci na posúdenie orgánu, ktorý rozhoduje o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Vo všeobecnosti však možno ustáliť, že by sa malo jednať o prípady, keď nepodanie riadneho opravného prostriedku bolo spôsobené skutkovým alebo právnym stavom, ktorý vylučoval alebo znemožňoval jeho podanie. Malo by sa jednať o okolnosti na strane účastníka (napr. náhla nevyhnutná hospitalizácia v zdravotníckom zariadení, obmedzenie alebo strata procesnej spôsobilosti a pod.) alebo na strane orgánu, ktorý nezákonné rozhodnutie vydal (nesprávne poučenie o možnosti podania opravného prostriedku, diskriminácia a pod.)“. S poukazom na tieto závery najvyššieho súdu, s ktorými sa dovolací súd stotožňuje aj v prejednávanej veci, je zrejmé, že dovolateľ neuviedol žiadne subjektívne okolnosti na svojej strane a ani také objektívne skutočnosti na strane orgánu, ktorý nezákonné rozhodnutie vydal, ktoré by boli dôvodom zakladajúcim aplikáciu výnimky druhej vety ustanovenia § 6 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.

13. Dovolací súd konštatuje, že právne posúdenie tejto dovolateľom nastolenej otázky odvolacím súdom zodpovedá vyššie uvedeným záverom dovolacieho súdu. Dovolanie ohľadom tejto otázky je teda prípustné, avšak nedôvodné.

14. Z uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie dovolateľa podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol.

15. Žalovaná bola v dovolacom konaní úspešná, preto jej dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal voči žalobcovi (plný) nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.